

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE A REPUBLICII MOLDOVA

Instanța de fond: Judecătoria Rîșcani mun. Chișinău (jud. V. Bîrnaz)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. N. Craiu, A. Minciuna, L. Bulgac)

Dosarul nr.2ra-149/14

D E C I Z I E

16 aprilie 2014

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președinte, judecătorul:

Valeriu Doagă

Judecătorii:

Vera Macinskaia, Sveatoslav Moldovan

Oleg Sternioală, Dumitru Mardari

examinînd, fără citarea părților, recursurile declarate de Storoj Tatiana și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a Tatiane Storoj împotriva Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova privind repararea de stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești, încasarea prejudiciului material și moral,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 13 martie 2013, prin care s-a respins apelul declarat de Storoj Tatiana, s-a admis apelul declarat de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, s-a casat hotărîrea Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău din 02 noiembrie 2012, s-a adoptat o nouă hotărîre prin care s-a respins cerințele Tatiane Storoj privind încasarea prejudiciului material, a venitului ratat, a dobînzii de întîrziere și a cheltuielilor de judecată în sumă de 699 400 lei, în rest s-a menținut hotărîrea primei instanțe,

c o n s t a t ă:

La 18 august 2011 Storoj Tatiana a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova privind repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești, încasarea prejudiciului material în sumă de 103 200 lei, prejudiciului moral în sumă de 30 000 euro și a cheltuielilor de judecată în sumă de 1 000 euro.

În motivarea acțiunii Storoj Tatiana a indicat că, prin hotărîrea Judecătoriei Sîngerei nr. 2-209/99 din 25 ianuarie 2000, au fost recunoscute drept ilegale acțiunile Primăriei or.Sîngerei și a comitetului executiv raional Sîngerei, care-i lezează drepturile și interesele legitime, au fost anulate deciziile nr.11 din 29 noiembrie 1998 a Primăriei or.Sîngerei și nr. 9 din 08 decembrie 1998 a Consiliului executiv raional Sîngerei, cu obligarea înlăturării încălcărilor comise în privința Tatiane Storoj și atribuirea în natură a cotei de teren echivalent în mărimea prevăzută în localitatea respectivă. Hotărîrea menționată a devenit definitivă la 09 februarie 2000.

A mai menționat Storoj Tatiana că, în decurs de 12 ani hotărîrea sus-menționată nu a fost executată, neavînd acces la proprietatea sa, fiind lipsită de posibilitatea de a se folosi și beneficia de aceasta, a ratat posibilitatea de a folosi terenul, din care motiv i s-a înrăutățit starea sănătății, situația financiară este grea, pensia fiind mizeră, fiind dusă la o stare disperată. Aflîndu-se la o vîrstă înaintată, Storoj Tatiana a fost afectată material și moral, provocîndu-i pe parcursul acestor ani, suferințe morale și materiale care nu pot fi compensate prin simpla constatare a acestora.

Pin hotărîrea Judecătoriei Sîngerei din 01 decembrie 2011 acțiunea a fost admisă parțial, cu încasarea de la Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova în beneficiul Tatiane Storoj a prejudiciului material în mărime de 83 205 lei, paguba morală în mărime de 1500 euro și 5 500 lei pentru asistență juridică (f.d.47-49).

Prin decizia Curții de Apel Bălți din 29 martie 2012 a fost admis apelul declarat de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, casată hotărîrea Judecătoriei Sîngerei din 01 decembrie 2011 cu restituirea pricinii spre rejudecare, conform competenței la Judecătoria Rîșcani mun. Chișinău. (f.d.95-95 verso)

Prin cereri de modificare a cerințelor din 18 iunie 2012 (f.d.105-107) și 21 septembrie 2012 (f.d.111-111 verso) reclamanta a solicitat, constatarea încălcării dreptului la executare în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești; încasarea prejudiciului material compus din: compensația bănească a costului terenului în mărime de 68 202 lei, venitul ratat în mărime de 578 100 lei, dobînda de întîrziere a despăgubirilor pentru venitul ratat în sumă de 38 848 lei; a prejudiciului moral în mărime de 30 000 euro, suma de 5 500 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică pentru reprezentare în instanțele naționale, suma de 1 000 euro pentru reprezentarea sa în fața Curții Europene a drepturilor omului, suma de 100 euro - cheltuieli de corespondență poștală și suma de 300 lei - cheltuieli de transport.

Prin hotărîrea Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău din 02 noiembrie 2012, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată înaintată de Storoj Tatiana, s-a constatat faptul încălcării dreptului la executare în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești. S-a încasat din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova în beneficiul Tatiane Storoj prejudiciul material în mărime de 694 150 lei, constituit din compensarea bănească în mărime de 68 202 lei, venitul ratat în mărime de 587 100 lei, dobînda de întîrziere pentru venitul ratat în sumă de 38 848 lei, cheltuielile de judecată în sumă de 5 250 lei și prejudiciul moral în sumă de 500 euro, în lei moldovenești la momentul executării hotărîrii conform cursului oficial al BNM. În rest pretențiile Tatiane Storoj s-au respins ca neîntemeiate (f.d.139-142).

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 13 martie 2013 a fost respins apelul declarat de Storoj Tatiana, admis apelul declarat de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, casată hotărîrea Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău din 02 noiembrie 2012, fiind adoptată o nouă hotărîre prin care cerințele Tatiane Storoj de încasare a prejudiciului material, venitul ratat, dobînzii de întîrziere și a cheltuielilor de judecată în sumă de 699 400 lei au fost respinse ca neîntemeiate, în rest s-a menținut hotărîrea primei instanțe (f.d.178-184).

La 04 iunie 2013 Storoj Tatiana, prin intermediul avocatului Malanciuc Nicolae, a înaintat cerere de recurs, solicitînd casarea deciziei Curții de Apel Chișinău din 13 martie 2013, pronunțînd o nouă hotărîre prin care să fie modificată hotărîrea primei instanțe în sensul majorării sumei cu titlu de prejudiciu moral în sumă de 1800 euro, a

cheltuielilor de judecată în sumă de 5000 lei, de transport în sumă de 300 lei, cu menținerea hotărârii primei instanței în partea cerințelor admise de instanța de fond.

În motivarea recursului recurenta Storoj Tatiana a menționat că, la examinarea apelurilor, instanța de apel nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată, a interpretat eronat legea, a admis încălcări care au dus la soluționarea greșită a pricinii.

Ulterior, la 04 octombrie 2013, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova a înaintat recurs, solicitând casarea deciziei instanței de apel din 13 martie 2013 și hotărârii instanței de fond din 02 noiembrie 2012, cu emiterea unei noi hotărâri prin care pretențiile Tatiane Storoj să fie respinse integral.

Recurentul Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova a invocat că, instanțele ierarhic inferioare au interpretat eronat dispozițiile Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 cu privire la repararea de stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și drept urmare a examinat cauza civilă eronat, superficial și incomplet, fără a sesiza multilateral circumstanțele obiective ale cazului.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 04 decembrie 2013, recursurile declarate de avocatul Malanciuc Nicolae în interesele Tatiane Storoj și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova au fost considerate admisibile.

Examinând argumentele invocate în recurs în raport cu actele cauzei, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că recursul declarat de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova urmează a fi respins ca tardiv, iar recursul declarat de avocatul Malanciuc Nicolae în interesele Tatiane Storoj urmează a fi admis, decizia instanței de apel și hotărârea instanței de fond modificate parțial în partea majorării cuantumului despăgubirilor morale.

Cu referire la recursul declarat de avocatul Malanciuc Nicolae în interesele Tatiane Storoj se rețin următoarele.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. e) Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept, să admită recursul și să modifice decizia instanței de apel și/sau hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu art. 2 alin. (1) a Legii nr. 87 din 21.04.2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta Lege și de legislația procesuală civilă, iar, art. 2 alin. (6) al aceleiași legi, prevede că, mărimea reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se stabilește de instanța de judecată în fiecare caz în parte, în funcție de circumstanțele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum și de pretențiile invocate de reclamant, de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita organului de urmărire penală, a instanței de judecată și a autorităților relevante, de durata încălcării și de importanța procesului pentru reclamant.

În conformitate cu art. 5 alin. (1) din Legea nr. 87 din 21.04.2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești, în urma constatării faptului că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești, instanța de judecată decide asupra acordării unei satisfacții echitabile de la bugetul de stat în contul reparării prejudiciului moral, material, precum și a costurilor și a cheltuielilor de judecată.

Analizînd materialele dosarului în coraport cu normele de drept ce guvernează raporturile juridice menționate, Completul conchide că instanțele investite cu examinarea fondului corect s-au expus asupra constatării faptului încălcării dreptului recurente la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești.

Prin hotărîrea Judecătoriei Sîngerei nr. 2-209/99 din 25 ianuarie 2000, au fost recunoscute drept ilegale acțiunile Primăriei or. Sîngerei și a comitetului executiv raional Sîngerei, anulate deciziile Primăriei or. Sîngerei nr. 11 din 29 noiembrie 1998 și a Consiliului executiv raional Sîngerei nr. 9 din 08 decembrie 1998, cu obligarea organelor respective de a atribui în natură cota de teren echivalent în mărimea prevăzută în localitatea respectivă. Hotărîrea menționată a devenit definitivă la 09 februarie 2000 (f.d.5). Tot odată, din materialele dosarului rezultă că hotărîrea menționată nu a fost executată pînă în prezent (f.d.7).

Reieșind din caracterul și condițiile propriu-zise, prima instanță corect a stabilit faptul, că întîrzierea de peste 12 ani în executarea hotărîrii judecătorești în favoarea Tatianeî Storoj, a privat-o pe aceasta de beneficiile hotărîrii judecătorești, deci a fost încălcat dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești în sensul Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011.

Cu referire la prejudiciul material în mărime de 694.150 lei, constituit din compensarea bănească a costului terenului în mărime de 68.202 lei, venitul ratat în mărime de 587.100 lei, dobînda de întîrziere pentru venitul ratat în sumă de 38.848 lei, Colegiul civil, comercial și de contencios administrative lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că instanța de apel corect a apreciat că pretenția recurenteî urmează a fi respinsă ca neîntemeiată.

Această opinie este întemeiată prin faptul că Legea privind repararea de stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești, se referă anume la repararea prejudiciului cauzat și nu poate substitui hotărîrea Judecătoriei Sîngerei din 25 ianuarie 2000 prin care s-a dispus atribuirea în natură a cotei de teren echivalent în mărimea prevăzută în localitatea respectivă.

Executarea hotărîrii Judecătoriei Sîngerei din 25 ianuarie 2000, rămîne în continuare în obligația executorului judecătoresc. Respectiva obligațiune încetează doar în temeiurile stipulate exhaustiv în art. 83 din Codul de executare.

Suplimentar, Colegiul reiterează aprecierea justă a instanței de apel asupra dreptului recurenteî de a uza de prevederile naționale ce reglementează schimbarea modului și a ordinii de executare a hotărîrii judecătorești.

Cu referire la cuantumul prejudiciului moral dispus spre încasare din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova în

beneficiul Tatiane Storoj în cuantum de 500 euro, Colegiul conchide ca, fiind unul neechitabil prejudiciului cauzat.

Mai mult, conform normelor de drept enunțate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrative lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că, prin neexecutarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești a fost încălcat dreptul la un proces echitabil, prevăzut de art.6 CEDO. Complementar, urmează a menționa, că potrivit „Situației post-Olaru și jurisprudența Curții Europene în despăgubirea reclamantilor în cazurile despre neexecutarea hotărârilor judecătorești”, Curtea Europeană pentru Drepturile Omului, la stabilirea mărimii pagubei morale, ia în considerație factori precum durata neexecutării, miza litigiului, circumstanțele personale ale reclamantului și alți factori. În funcție de acești factori, CtEDO poate decide în fiecare caz în parte dacă este cazul să fie acordat despăgubire pentru dauna morală sau dacă simpla constatare a violării poate fi suficientă.

Or, unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă despăgubire, iar cuantumul despăgubirilor trebuie stabilit astfel încât acesta să aibă efect compensatoriu, și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor, și nici venituri nejustificate pentru victimele daunelor.

Recurenta Storoj Tatiana a pretins suma de 1800 euro cu titlu de compensații pentru prejudiciul moral cauzat în urma neexecutării hotărârii judecătorești în favoarea sa.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recurente i-a fost cauzat un anumit stres și frustrare în urma neexecutării hotărârii judecătorești. Hotărând în mod echitabil, Colegiul acordă recurente Storoj Tatiana suma de 1800 euro cu titlu de prejudiciu moral.

Conform art.96 Cod de procedură civilă, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții, care a avut câștig de cauză, cheltuielile de asistență juridică acordată de avocați, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile. Pornind de la practica CEDO, cheltuielile pentru asistența juridică trebuie să fie necesare, realmente angajate și rezonabile ca mărime.

Colegiul a constatat că, recurenta Storoj Tatiana a fost reprezentată în instanțele de judecată de avocatul Nicolae Malanciuc, împuternicit prin mandat seria MA nr.0049787 (f.d.147).

Astfel, având în vedere complexitatea cauzei; noutatea și dificultatea întrebărilor juridice ridicate de speță, aportul avocatului la soluționarea cauzei, timpul și munca depusă de avocat, consideră necesar de a încasa din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova suma de 5300 lei pentru asistență juridică și cheltuieli de transport (bon de plată nr. 112367 din 18 august 2011 f.d.127, tichete de transport –f.d.129).

Cu referire la recursul declarat de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit consideră că acesta urmează a fi respins ca tardiv conform următoarelor.

După cum rezultă din actele cauzei, decizia Curții de Apel Chișinău, care este atacată în ordine de recurs, a fost pronunțată la 13 martie 2013, în prezența reprezentantului Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova, fapt confirmat prin procesul-verbal al ședinței de judecată (f.d. 176).

În același timp, cererea de recurs declarată de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova a fost înregistrată în secția grefă a Curții Supreme de Justiție la data de 04 octombrie 2013.

În asemenea circumstanțe instanța de recurs a ajuns la concluzia că recurentul a omis termenul de atac cu recurs a deciziei instanței de apel din motive neîntemeiate.

Astfel, repunerea în termen, deși asemenea cerințe nu au fost formulate, în lipsa probelor ce dovedesc imposibilitatea îndeplinirii actului de procedură, ar încălca principiul securității raporturilor juridice și dreptul la un proces echitabil – situație inadmisibilitatea căreia a fost proclamată de mai multe ori de către CEDO în jurisprudența sa.

În acest context, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit consideră necesar de a invoca hotărârea din 03 aprilie 2008 adoptată în cauza (*Ponomaryov vs. Ucraina, în care Curtea între altele*) a notat că, sistemele legale ale multor state prevăd posibilitatea extinderii termenelor procedurale dacă există motive valabile care justifică acest lucru. În același timp, dacă termenul pentru introducerea unei căi ordinare de atac este reînnoit după un interval considerabil și pentru motive care nu par să fie foarte convingătoare, o asemenea decizie ar putea înfrânge principiul securității raporturilor juridice într-un mod similar cu o cale extraordinară de atac. Curtea a admis că revine în primul rând instanțelor interne să decidă asupra repunerii în termen de introducere a căii ordinare de atac, dar ele nu se bucură de o marjă de apreciere nelimitată. Instanțele sunt obligate să indice motivele pentru care au acceptat repunerea în termen. Un asemenea motiv ar putea fi, spre exemplu, necomunicarea hotărârii luate în proces de către autoritățile competente ale statului. Chiar și atunci, totuși, indică Curtea, posibilitatea repunerii în termen nu ar fi nelimitată, dată fiind obligația părților de a se interesa, la intervale rezonabile, de stadiul procesului de care ele au cunoștință. În toate cazurile, instanțele interne ar trebui să verifice dacă motivele de repunere în termen ar putea justifica o ingerință în principiul autorității de lucru judecat.

Având în vedere cele expuse mai sus, decizia Curții de Apel Chișinău din 13 martie 2013 și hotărârea Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău din 02 noiembrie 2012, fiind adoptate cu aplicarea eronată a normelor de drept material și urmează a fi modificate parțial.

În conformitate cu art. art. 432 alin.(2) lit.b), c), 445 alin.(1) lit. e) Cod de procedură civilă, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se respinge recursul declarat de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova.

Se admite recursul declarat de avocatul Nicolae Malanciuc în interesele Tatianeî Storoj.

Se modifică decizia Curții de Apel Chișinău din 13 martie 2013 și hotărârea Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău din 02 noiembrie 2012, în partea încasării prejudiciului moral.

Se încasează din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova în beneficiul Tatianeî Storoj cu titlu de prejudiciu moral suma

de 1800 (una mie opt sute) euro, care urmează a fi convertită în valuta națională a Republicii Moldova, la rata de schimb din data plății.

În rest, decizia Curții de Apel Chișinău din 13 martie 2013 și hotărârea Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău din 02 noiembrie 2012 se mențin.

Se încasează din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova în beneficiul Tatianeî Storoj suma de 5300 (cinci mii trei sute) lei cu titlu de cheltuieli de judecată.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele completului
Judecătoria

Valeriu Doagă

Vera Macinskaia

Sveatoslav Moldovan

Oleg Sternioală

Dumitru Mardari